Poštnina plačana v gotovini | LETO VI | V Ljubljani, dne 23. oktobra 1933 | Štev. 43 | Posamezna številka 1 Din

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inseratom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6 Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179. Telefon štev. 2549

Nuncij Ciriaci zapusti Prago?

Modus vivendi še ni končnoveljaven

Praga, 22. okt. »Germania«, Papenovo glasilo, je te dni priobčila članek o odnosih med Vatikanom in češkoslovaško republiko glede na incident, ki ga je povzročilo pismo nuncija Ciriacija o Hlinki v dnevih Pribinovih slovesnosti. Ni lahko dognati, kokoliko so informacije »Germanie« točne, vendar jih navajamo kot zanimivost. »Germania« je v omenjenem članku napovedala odhod nuncija Ciriacija iz Prage. List nadalje poroča, da ne bo prišel na Ciriacijevo mesto nikak »chargé d'affaires«, pač pa bo msgr. Aurelio Panico samo vodil arhiv na nuncijaturi. Msgr. Panico je dodeljen nuncijaturi v Monakovem, vendar se mudi v Pragi že od nedelje. Msgr. Panico je zelo dobro vpeljan v vsa kompolicirana vprašanja, ki so nastala v zvezi s češkoslovaškim modusom vivendi.

Da bi prišlo do pravega preloma med Prago in Vatikanom, ni nikakor verjetno. V političnih krogih smatrajo zadevo bolj za osebno, pri kateri je prizadet bolj Ciriaci sam kakor Vatikan. »Germania« je trdila, da sploh ne bo prišlo do definitivne formulacije modusa vivendi, vendar smatrajo to stališče za preveč pesimistično.

Pogajanja za modus vivendi med Vatikanom in češkoslovaško republiko so se začela takoj po odhodu nuncija Marmaggija, ki je zapustil Prago v znak protesta proti ravnanju češkoslovaške vlade, ki se je udeležila Husovih slavnosti. Incident se je pozneje poravnal in med Vatikanom in Prago so bile izmenjane zadevne note. Pri pogajanjih za modus vivendi je šlo v prvi vrsti za dve vprašanji: Pri imenovanju škofov si je Cerkev pridržala načelno pravico do imenovanja, državi pa je pripustila pravico, da izrazi svoje politične pomisleke proti imenovanju. Drugi del modusa vivendi zadeva vprašanje razmejitve škofij na Slovaškem proti Madjarski in v Šleziji proti Nemčiji. Vprašanje imenovanja škofov je urejeno, pogajanja glede vprašanja razmejitve škofij pa so zaostala. V tem pogledu si tudi češkoslovaška vlada ni še povsem na jasnem, ker niso prizadeti ministri, prosvetni, zunanji in kmetijski, izdelali še konkretnih predlogov. Kljub temu so bila pogajanja za modus vivendi že tako daleč, da so v političnih krogih pričakovali, da se bo uspešni zaključek razglasil še pred Pribinovimi slovesnostmi.

Pri sestavljanju modusa vivendi si je Ciriaci pridobil mnogo zaslug. Ciriaci je tudi začrtal glavne smernice te pogodbe še za časa tajnikovanja kardinala Gasparrija. V priznanje za to njegovo delo je bil tudi poslan za nuncija v Prago.

Jevtič - častni predsednik tiskovne Male zveze

Belgrad, 22. okt. AA. Včeraj opoldne je zunanji minister Bogoljub Jevtič sprejel v svojem kabinetu predstavnike tiskovne Male zveze gg. Mihajla Živančeviča, predsednika jugoslovanskega narodnega odbora, Tiborja Melca, tiskovnega atašeja češkoslovaškega poslaništva v Belgradu in zastopnika češkoslovaškega narodnega odbora in Pavla Anastasija, romunskega tiskovnega atašeja in zastopnika romunskega narodnega odbora. Zastopniki tiskovne Male zveze so pri tej priliki izročili zunanjemu ministru Jevtiču diplomo častnega predsednika tiskovne Male zveze.

Po izročitvi diplome je ministra Jevtiča pozdravil g. Melc, ki je v svojem govoru omenil, kako je bil zunanji minister g. Jevtič na letošnji konferenci Male zveze tiska soglasno izvoljen za častnega predsednika. Mala zveza tiska vas je izvolila za častnega predsednika, je nadaljeval g. Melc, ne le kot zunanjega ministra kraljevine Jugoslavije, temveč še iz drugih važnih razlogov. Že od prvega dne, ko ste prevzeli zaupano vam zunanje ministrstvo, ste pravilno razumeli pomen Male zveze tiska. Spoznali ste, da ne gre tu samo za koristi Jugoslavije in Male zveze, temveč za interese splošnega miru in napredka. V intimnem in harmoničnem sodelovanju z dr. Benešem in Titulescom ste pri tem dosegli uspehe, ki vam jih priznava vsa Evropa.

Zunanji minister g. Jevtič se je za te iskrene besede zastopnika Male zveze tiska v prisrčnih besedah zahvalil. V tej počastitvi vidi priznanje za delo, ki ga je dozdaj storil skupno z dr. Benešem in Titulescom. Mala zveza, je nadaljeval zunanji minister, ni kabinetna tvorba in ne počiva samo na papirju. Tu gre za veliko delo nedavne prošlosti, sedanjosti in tudi bodočnosti. Zasidrana je na globoki solidarnosti in prijateljskih čuvstvih med tremi narodi. Toda če bi slonela in če bi delovala samo za interese treh narodov, tedaj bi že to zadostovalo za njeno veliko vlogo. Vendar se pa Mala zveza ne more zadovoljiti samo s tem okvirjem. Mali zvezi gre za to, da se urede splošne politične razmere in ustvarijo ter organizirajo temelji splošnega in trajnega miru. V tem vidi svojo prvo misel in svojo glavno nalogo. V tem pravcu deluje z dr. Benešem in s Titulescom. Minister Jevtič se je nato zahvalil za dosedanje sodelovanje s strani časopisja treh držav, ki je s tem podpiralo miroljubno politiko Male zveze. Nadeja se, da bo časopisje tudi v bodoče izpolnjevalo to svojo vlogo. Zato pa lahko časopisje vedno računa na njegovo pomoč. — Nato je zunanji minister g. Jevtič ostal še nekaj časa v prijateljskem razgovoru z zastopniki Male zveze.

Prijateljski pakt med Romunijo in Grčijo na obzoriu

Atene, 22. okt. AA. Atenska agencija poroča: Snoči je v svečani dvorani atenskega vseučilišča v prisotnosti Tsaldarisa in vseh članov grške vlade ter uglednih osebnosti iz političnega znanstvenega in gospodarskega življenja rektor atenskega vseučilišča Šeferiadis izročil romunskemu zunanjemu ministru Titulescu diplomo častnega doktorja atenskega vseučilišča. Titulescu so pri tej priliki priredili prisotni navdušene ovacije. Rektor Šeferiadis je pri tej priliki očrtal posamezne stopnje odlične kariere Titulesca, nakar je dekan pravne fakultete Maridikis prečital listino, s katero so profesorji pravne fakultete imenovali Titulesca soglasno za častnega doktorja.

Titulescu je nato med burnimi ovacijami prisotnih spregovoril nekoliko besed in dejal, da mu je to odlikovanje s strani atenskega vseučilišča v posebno čast. Zato bo tudi v bodoče nadaljeval svoje delo po dosedanji poti.

Titulescu je nato govoril o potrebi medsebojnega razumevanja med narodi. Nezmiselno bi bilo, da bi človek bil svojemu sočloveku tuj samo zaradi tega, ker ju dele meje. Titulescu se je nato spomnil svojih grških učiteljev, ki so bili človeštvu zgled miru in plemenitih stremljenj. Na podlagi teh naukov bo Titulescu tudi v bodoče deloval. Pri odhodu so prisotni priredili Titulescu ponovne ovacije.

Pariz, 22. okt. AA. Atenski poročevalec londonskega lista »Sunday Referee« javlja, da bo Titulescu iz Aten odpotoval v Belgrad, da tamkaj nadaljuje nedavno tega načeta pogajanja. Titulescovo bivanje v Atenah bo obrodilo zelo ugodne sadove. V dobro poučenih krogih trde namreč, da bo že v kratkem med Grčijo in Romunijo podpisan prijateljski pakt.

Nemčija se poslavlja od Ženeve

Ženeva, 22. okt. AA. Včeraj dopoldne je nemški konzul v Ženevi dr. Kraul izročil generalnemu tajniku Zveze narodov Avenolu noto nemške vlade te-le vsebine:

Berlin, 19. oktobra 1933.

Gospod generalni tajnik! V imenu nemške vlade čast mi je obvestiti Vas, da objavlja nemška vlada s tem-le svoj izstop iz Zveze narodov v smislu čl. 1 § 3 pakta.

Sprejmite, gospod generalni tajnik izraze mojega odličnega spoštovanja.

Baron v. Neurath.

V zvezi s tem je včeraj popoldne generalni tajnik Zveze narodov poslal nemški vladi odgovor generalnega tajništva, ki se glasi:

Čast mi je potrditi Vam prejem pisma, ki ste mi ga poslali 19. t. m. in iz katerega izhaja, da je nemška vlada podala predhodno izjavo o izstopu iz Zveze narodov v smislu čl. 1 § 3 pakta, ki se glasi:

Vsak član Zveze narodov sme na podlagi predhodne izjave dveh let izstopiti iz Zveze narodov, če je v tem trenutku izpolnil vse svoje mednarodne obveznosti in pa tiste, ki izhajajo iz tega pakta.

Jaz bom takoj obvestil člane Zveze narodov o Vašem pismu in o tem mojem odgovoru.

Izvolite sprejeti izraze mojega odličnega spoštovanja. — Generalni tajnik Zveze narodov:

Avenol.

Ženeva, 22. oktobra. AA. V zvezi z ostavko, ki jo je včeraj podal Trendelenburg kot podtajnik Društva narodov zaradi izstopa Nemčije iz te organizacije, so podali ostavke tudi vsi drugi nemški uradniki Društva narodov.

Izstop Nemčije velja tudi za mednarodni urad dela.

Sporazum proti Nemčiji

Pariz, 22. okt. AA. Po poročilu londonskega »Observerja« so se vlade Velike Britanije, USA in Francije v teku pogajanj, ki so jih imele ta teden, sporazumele, da bodo nadaljevale razorožitvena pogajanja z Nemčijo le v okvirju in na podlagi načel Društva narodov in da zaradi tega ne bodo izvajale glede tega vprašanja pakta štirih. List pristavlja, da se bo temu stališču po vsej priliki pridružila tudi Italija. List zaključuje, da bo mogla Nemčija, če bo to želela, nadaljevati pogajanja o razorožitvi samo na tej podlagi.

Angleška bela knjiga

Ženeva, 22. okt. b. V tukajšnjih političnih krogih govorijo še vedno mnogo o političnem položaju, ki je nastal po izstopu Nemčije iz Zveze narodov. Ta korak Nemčije v splošnem smatrajo kot prenagljen in izzivalen. Francija najbrže ne bo hotela direktnih razgovorov, ker hoče ostati zvesta paktu Zveze narodov, ki tvori podlago vse njene zunanje politike. Francija se ne da oddvajati od svojih zaveznic na vzhodu Evrope. Njihova varnost je njena varnost. Kar se tiče bele knjige angleške vlade, smatrajo v tukajšnjih političnih krogih, da nudi precej jasno sliko o položaju, ki je nastal zadnje dni predvsem na razorožitveni konferenci. Knjiga vsebuje tri dele:

1. Kratek potek vseh dogodkov od pomladi tega leta.
2. Točni potek seje predsedništva razorožitvene konference z dne 14. oktobra 1933.
3. Besedilo brzojavk, ki sta jih poslala nemški zunanji minister Neurath in predsednik konference Henderson dne 14. in 16. oktobra.

Istočasno smatra ta knjiga, da prispeva koristna pojasnila javnemu mnenju Evrope v sledečih točkah:

1. Da so bili govori sira Johna Simona, ki se protivi vsaki ponovni oborožitvi Nemčije, odobreni od vseh delegatov na seji.
2. Da je Norman Dawis popolnoma poznal tezo Nemčije in da se je večkrat udeleževal razgovorov s sirom Simonom.

Smatra se, da ta bela knjiga angleške vlade ne prinaša nič novega, da pa na jasen način kaže vso osnovanost trditve angleškega zunanjega ministra, da je izstop Nemčije iz Zveze narodov popolnoma neutemeljen. Ta knjiga ne prinaša nobenih novih momentov v sporu med baronom Neurathom in sirom Johnom Simonom in je splošno mnenje, da angleška vlada s to knjigo ne želi, da bi dala nove pobude za ta spor. Diplomatski razgovori med Parizom in Rimom so v teku, ni pa še prišlo do nobenih rezultatov, kar se tiče razvoja vprašanja razorožitve. Obe vladi se trudita, da se najde možnost, da se zopet obnovijo pregovori. Niti v Rimu niti v Parizu se danes ne čuje, da bi prišlo do novih težkoč v tem pogledu. Zanimivo je pripomniti, da je zbudil pozornost list Manchester Guardian, ki pravi, da bi pakt štirih velesil vendarle mogel služiti kot sredstvo za spo razumevanje.

SIMONOVO STALIŠČE PRAVILNO

Ženeva, 22. oktobra. AA. V zvezi z objavo angleške bele knjige trde tukajšnji politični krogi, da je tudi ta dokument potrdil, kako pravilno in neizpodbitno je bilo stališče, ki ga je zavzel angleški zunanji minister Simon v svojih razgovorih z nemškim zunanjim ministrom Neurathom.

Spomin bazovskih žrtev

Ljubljana, 22. oktobra.

Snoči je emigrantsko društvo »Soča« priredilo v salonu pri »Levu« svečano komemoracijo našim narodnim žrtvam v Primorju. Prireditev, ki je bila dobro zasnovana, je izvrstno uspela ter ji je prisostvovala številna množica, ki je obsežno dvorano do kraja napolnila. Na steni je bil dekor s simbolom Miloša, Marušica, Valenčiča in Gortana, čigar obletnico usmrtitve smo obhajali te dni, ter zemljepisna karta z označbo krajev, do katerih imamo kot narod vso etično in etnično pravico.

Prireditev se je pričela z govorom župana dr. Puca. Govornik je orisal vso veliko zgodovinsko krivico, ki se je slovenskemu narodu dogajala v vprašanju Primorja od leta 1819. dalje in prek vseh mirovnih konferenc mednarodnih zasedanj in tudi proti mednarodni vesti. Po govoru dr. Puca so vsi prisotni dve minuti v žalosti molčali ter s tem počastili spomin naših narodnih mučenikov v Primorju ter trpljenje vseh naših sonarodnjakov pod Italijo.

Gdč. Klavora je nato sijajno recitirala pesem Karla Širokа »V spomin bazovskim žrtvam«.

Nastopil je za njo g. Dušan Blagajne s komemoracijo bazovskim žrtvam, ki jo je »Soči« posvetila ga. Mara Pahinova. Potem je nastopil znani Sočin deklamator in pevec, dečko »Cicibanˇ«.

Po tej lepi in dostojni komemoraciji je sledil živahen družabni večer, pri katerem so se vsi prisotni v razgovoru spominjali vsega trpljenja, ki ga naš narod doživlja v Primorju pod tujim jarmom.

Drobne ljubljanske

Delna župna gasilska vaja v Šiški

V Šiški se je popoldne vršila delna župna gasilska vaja za severni del ljubljanske župe. Vajo je vodil župni odbornik g. Peršin Franc, načelnik gasilnega društva na Ježici. Alarm za požar so istočasno trobili v Šiški, na Ježici ,v Stožicah in na Črnučah. Najprej so bili seveda na »pogorišču« Šiškarji, ki so napeljali vodo iz znanega šišenskega bajerja ter že v nekaj minutah »gasili«. Že po 15 minutah so prihiteli najprej gasilci z Ježice, takoj za njim pa gasilci iz Stožic, oboji z motornimi brizgalnami. S tovornim avtomobilom so prihiteli na »pogorišče« tudi gasilci s Črnuč. V 20 minutah so bili zbrani vsi gasilci, ki so se imeli udeležiti te delne župne vaje. Vse motorke so takoj stopile v delovanje ter brez pogreška črpale in potiskale vodo po ceveh na »pogorišče«. Po končani prvi vaji je sledila še druga vaja, pri kateri so posamezna gasilna društva drugo drugemu podajale po ceveh vodo. S tem so hoteli ugotoviti, koliko daleč morejo vsa društva skupaj potiskati vodo na oddaljenejša pogorišča. Obe vaji sta potekli vzorno ter sta pokazali odlično izvežbanost ter požrtvovalno hitrost naših vrlih gasilcev.

Požar na Barju

Ponoči okrog pol 1 so bili poklicani na Ižansko cesto ljubljanski poklicni gasilci, ki so takoj odhiteli z motorno brizgalno ter vsem orodjem in z devetimi možmi. Ob Ižanski cesti, kakih 500 korakov od mestne mitnice, je na nekem travniku gorela lesena baraka, ki je pač ni bilo mogoče več rešiti. Zgorela je do tal. Na pogorišče so prišli tudi barjanski gasilci, ki pa so se tudi omejili zgolj na razkopavanje pogorišče. Mestni poklicni gasilci so se mudili na Barju dobro uro, nato pa so se vrnili domov.

Senzacija ob Ljubljanici

Popoldne ob 5 je nenadoma prihitela neka ženska k stražniku na Resljevo cesto, češ, da je pravkar padel v Ljubljanico majhen otrok. Stražnik je takoj poklical moštvo reševalne postaje, ki so prihiteli na Sv. Petra nasip z avtomobilom, z vrvmi in lestvami. Toda kljub temu, da so z drogovi prebrskali dno Ljubljanice daleč naokrog, niso našli ničesar. Voda je zdaj v strugi skoraj meter visoka, zato je bilo iskanje precej nerodno in naporno. Kljub temu so se fantje z reševalne postaje potrudili na vso moč, da doženejo resnico žal brez uspeha. Sodijo, da je bila vest o padcu najbrž pretirana. Nemara je kdo izmed otrok vrgel v Ljubljanico večji kamen, da je voda močno pljusknila, otrok sam pa je najbrž zbežal proč.

Zveza jugoslov. mest

Novi Sad, 22. okt. m. Že včeraj popoldne je bila tukaj seja glavnega odbora Zveze jugoslovanskih mest, na kateri so obravnavali vsa novejša komunalna vprašanja. Sprejet je bil sklep, da ostane sedež zveze še nadalje v Zagrebu in da se ne prenese v Belgrad, kakor so nekateri predlagali. Govorilo se je o glasilu zveze in je bilo sklenjeno, da se še nadalje subvencionira list »Savremena općina«. Po novem letu pa bo začel izhajati nov list. Z majhnimi spremembami je bil sprejet proračun za tekoče leto. Delegatje so nadalje razmotrivali vprašanje ustanovitve urbanistično-socialnega biroja zveze mest, ki naj bi imel svoj sedež v Belgradu. Toda radi težkega materialnega stanja vseh mestnih občin je bila rešitev tega vprašanja odložena. Razpravljalo se je o predlogu bjelovarske občine o uvedbi socialnega davka, o predlogu zagrebške občine glede davčnih potrdil. Dalje je poslovni odbor sprejel na znanje izstop Kosovske Mitrovice iz članstva Zveze mest. Dalje so razpravljali o zakonskem osnutku o mestnih občinah ter je bilo sklenjeno, da se pošlje posebna prošnja vladi, naj se zasliši mnenje poslovnega odbora Zveze mest, preden bi se sprejel novi zakon. Današnji otvoritvi kongresa je prisostvoval poleg drugih tudi kraljevi odposlanec divizijski general Belić, nadalje odposlanci notranjega in zunanjega ministra in zastopnik bana donavske banovine. Poslana je bila pozdravna brzojavka kralju Aleksandru. Na prošnjo Zveze mest je zunanje ministrstvo že tudi izjavilo, da nima ničesar proti ustanovitvi Zveze mest Male zveze ter se bo to vprašanje razmotrivalo na prihodnjem kongresu zveze slovanskih mest, ki bo v začetku 1934. Prihodnja konferenca poslovnega odbora bo v Belgradu.

*

Zagreb, 22. okt. c. Danes dopoldne so imeli svoj občni zbor nemški studenti zagrebškega vseučilišča. Njihovo društvo šteje 70 članov, po večini iz Vojvodine. Izvoljen je bil nov odbor.

Peklenski stroj v Vatikanu

Rimska policija je aretirala tri antifašiste, o katerih zatrjuje, da so postavili ob vhodu v baziliko Sv. Petra v Vatikanu peklenski stroj, ki je tudi eksplodiral. Imenujejo se Renato Cianca, Aldo Cianca in Leonardo Bucciglioni. Peklenski stroj je eksplodiral 25. junija v času, ko so romarji v velikem številu šli v cerkev. Uradno poročilo pravi, da se je Bucciglioni podal lansko leto julija meseca v Pariz k antifašistu Albertu Cianca; Renato Cianca, Albertov brat, mu je dal pismo, s katerim se je predstavil. Alberto Cianca mu je naročil, naj z bombami terorizira fašiste. Bucciglioni je bil baje pred kratkim tudi v Parizu, kjer mu je dal Alberto Cianca izrecen ukaz, naj položi peklenski stroj na kako važno mesto v Rimu.

Rekonstrukcija belgijske vlade

Pariz, 22. oktobra. AA. Po najnovejših vesteh iz Bruslja ni izključeno, da bo v kratkem rekonstrukcija belgijske vlade. Iz vlade bi izpadli notranji minister Poullet, zunanji minister Hymans, finančni minister Jaspar pa bi prevzel drug resor. Za ministra Poulleta pravijo, da bo zapustil vlado iz zdravstvenih razlogov, glede Hymansa pa njegovi razlogi niso znani.

Poroka hčerke vojnega ministra

Belgrad, 22. ost. m. V tukajšnji pravoslavni stolni cerkvi je bila danes poroka gdč. Ančice Stojanovičeve, hčerke vojnega ministra armijskega generala Dragomira Stojanoviča, z art. kapetanom Vladimirjem Peričem. Poroki je med drugim prisostvoval kraljev odposlanec, prvi kralejvi adjutant, predsednik vlade dr. Srskič, finančni minister dr. Gjorgjevič, poveljnik kraljeve garde armijski general Peter Živkovič in ves generalitetni zbor ter veliko število uglednih povabljenih gostov.

Perutninska razstava

Valjevo, 22. okt. m. Danes je bila tukaj na slovesen način odprta 4. perutninska razstava. Po otvoritvi je pričel zasedati prvi jugoslovanski živinorejski kongres.

Zborovanje izvoznikov

Belgrad, 22. okt. m. Danes je bil tukaj občni zbor zveze izvoznikov, kateremu je prisostvovalo večje število delegatov iz vse države. Na zborovanju so se bavili s težkim gospodarskim stanjem našega izvozništva. Izvozniki zahtevajo, naj se z vsemi državami, ki pridejo v poštev za izvoz našega blaga, sklenejo trgovinske pogodbe.

Umberto si želi potomstva

Pariz, 22. okt. Listi poročajo iz Bruslja, da bi se italijanski prestolonaslednik Humbert rad ločil od svoje žene, belgijske princezinje Marije Josè. Splošno je bilo znano, da ni razmerje med italijanskim princem in Marijo bogvekako idealno. V zadnjem času poročajo, da je princa posebno potrla okolnost, da ne more imeti mnogo upanja na svoje potomstvo.

Letalska zveza

Varšava—Moskva

Varšava, 22. okt. AA. Major Makovski, ravnatelj poljske letalske družbe in polkovnik Filipovicz sta z letalom odpotovala v Moskvo. Tamkaj se bosta pogajala s sovjetskimi oblastmi o letalski konvenciji med Poljsko in Sovjetsko Rusijo. Gre za to, da vzpostavijo med Varšavo in Moskvo redne letalske zveze.

Sport

BSK si je svojo pozicijo v vodstvu še bolj utrdil. Hajduk je odpravil sarajevsko Slavijo s 4:1 in stoji trdno na drugem mestu. Hašk in Concordia sta remizirala. Hazenašice Concordije so v drž. prvenstveni tekmi odpravile naše Ilirijanke z 10:3.

Ljubljana, 22. oktobra.

Današnje ligino tekmovanje je tako izpadlo, kakor je bilo pričakovati. Borba se je vršila na treh krajih: v Belgradu, Zagrebu in Splitu. BSK je odpravil svojega lokalnega rivala belgrajsko Jugoslavijo z 2:0 ter ji odvzel dve dragoceni točki, ki mu bosta gotovo mnogo pripomogli za najvišji naslov drž. prvaka. Sarajevska Slavija je podlegla Hajduku in jo je še precej srečno izvozila, saj je dosegla en častni gol. Hašk in Concordia sta si pa delila točke.

Tabela se po današnjih tekmah ni spremenila in izgleda tako-le:

BSK	18	12	3	3	61:20	27
Hajduk	18	11	2	5	37:17	24
BASK	19	10	2	7	40:35	22
Gradjanski	18	9	1	8	26:28	19
Concordia	10	7	4	5	35:27	18
Jugoslavija	14	8	1	5	25:21	17
Primorje	16	6	3	7	36:38	15
Slavija (Sarajevo)	18	6	2	10	33:45	14
Hašk	14	5	2	7	25:29	12
Vojvodina	17	3	5	10	20:46	10
Slavija (Osijek)	18	3	2	13	20:52	8

BSK : Jugoslavija 2 : 0 (1 : 0)

Belgrad, 22. okt. Za današnjo prvenstveno nogometno tekmo med BSKom in Jugoslavijo je vladalo ogromno zanimanje. Prisostvovalo ji je okoli 10.000 gledalcev. BSK je bil v najboljši formi, Jugoslavija pa mu je bil vsekakor enakopraven nasprotnik, ki pa ni imel sreče zlasti pred vrati. Glavno krivdo za njegov poraz nosi vratar, ki bi bil lahko ubranil oba gola. Nasprotno je imel BSK svojega najboljšega igralca v vratarju Glaserju, ki je branil vse, kar se je zdelo tudi neubranljivo. Sicer je bila tekma tipično prvenstvena. Igralo se je ostro in večinoma v sredini igrišča. Precej je oviralo igro blato. Z današnjo zmago je postal BSK tako rekoč državni prvak za leto 1933, kar je tudi zaslužil.

Hajduk : Slavija (S.) 4 : 1 (3 : 1)

Split, 22. okt. Prvenstvena tekma Hajduk - Slavija (Sarajevo) 4:1 (3:1). Zanimanje za to tekmo ni bilo veliko. V drugi polovici so igrali mnogo slabše kakor v prvi. V moštvu Slavije je bila posebno dobra ožja obramba, krilska vrsta pa je bila slaba. V napadu je bil dober samo Filipović. V polju je bil Hajduk močnejši, vendar njegov napad ni znal izkoristiti mnogo zrelih situacij. V Hajdukovem moštvu se je obnesel novi branilec. Sodnik Popović je bil dober.

Hašk : Concordia 3 : 3 (2 : 3)

Zagreb, 22. okt. Prvenstvena tekma Hašk - Concordia je končala z rezultatom 3:3 (2:3). V prisotnosti 1500 gledalcev. Oba nasprotnika sta si bila enakovredna. Tekmo je sodil sodnik Viler.

Hazena
Concordia : Ilirija 10 : 3 (6 : 2)

Zagreb, 22. okt. ž. Semifinalna tekma za drž. prvenstvo v hazeni med Concordio in ljubljansko Ilirijo je privabila danes dopoldne na igrišče Concordie precejšnje število geldalcev. Končala je z rezultatom 10 : 3 (6 : 2) v korist Concordie. Igralke Concordie so bile pod svojo običajno formo. Igrale so sicer dobro, vendar ne dovolj efektivno, v odločilnih trenutkih so izostali udarci za gol. Ilirija je ugodno iznenadila. V nekaterih trenutkih je bila precej odločna. Najboljše igralke je imela Ilirija v ožja obrambi. Vratarica je kakor rojena za to mesto. Branilka je bila zelo dobra, vendar se ima Ilirija predvsem zahvaliti vratarici, da ni doživela še hujšega poraza. Desna krilka je bila tudi dobra. Za Ilirijo je streljala vse tri gole Nada Papeževa. Tekmo je sodil g. Besrebić v glavnem dobro, vendar ni priznal Ljubljančankam regularnega gola.

Ilirija : Hermes 6:1 (3:1)

Ljubljana, 22. oktobra.

Današnja prvenstvena tekma med belo-zelenimi in Šiškarji je privabila zelo malo gledalcev — par stotin in to je bilo vse. Ker je bila tudi tekma precej klaverna, je bil današnji nogomet v Ljubljani vse preje kot zadovoljiv. Da udeležba ni taka, kakršne si želimo, je razumljivo. Kajti, če bomo servirali našemu občinstvu tak nogomet, potem moramo biti kar pripravljeni na to, da bo udeležba še bolj padla. Da pa se v nogometu ne moremo dvigniti, tega pa ne moremo razumeti. Vsa prizadevanja klubskih vodstev nič ne pomagajo. Naš nogomet se ne premakne z mrtve točke. Ko bi mogli priti vsaj na ono višino, ki smo jo že nekoč imeli, pa bi bili zadovoljni.

Danes je Ilirija zmagala in sicer zasluženo in še z zelo visoko diferenco golov, toda zaigrala je slabo. Še precej slabši je bil seveda njen današnji nasprotnik Hermes. Občinstvo se je dolgočasilo pri tekmi izvzemši par momentov, ki so vsaj nekoliko pokazali, kako naj izgleda nogometna tekma. Da je bil uspeh še slabši, je poskrbel tudi sodnik, ki je bil zelo »komod« in ki je s svojimi, dostikrat nerazumljivimi odločitvami razburil ne samo igralce, ampak tudi občinstvo.

Točno ob 15.15 se predstavita sodniku gosp. Višnjiču iz Zagreba moštvi v naslednjih postavah:

Ilirija: Rožič—Vinko, Unterreiter—Miro, Varšek, Lucč—Belak, Sandi, Svetic Vili, Svetic Rafi, Pfeifer.

Hermes: Oblak—Klančnik, Pepček—Kretič, Košenina, Čebohin—Kos, Škrajnar, Zalokar, Mohorek, Kariš.

Ilirjanska enajstorica ni zadovoljila. Moštvu manjka onega elana, borbenosti in skupnosti, ki smo jo svoječasno videli pri njem. Saj je nekaj dobrih zasedb, toda ne gre pa ne gre tako kot bi moralo iti. Saj se vodstvo trudi in skrbi, da bi dvignilo nogometno sekcijo, toda stvar se ne premakne z mrtve točke. Mogoče je pri igralcih premalo idealizma in volje. Kar veseli smo bili včasih belo-zelenih, ko so se pojavili na igrišču. Takoj jim je bilo videti, da hočejo zmagati in so bili do skrajnosti požrtvovalni. Danes je pa menda tudi v tem pogledu nastopila kriza.

Vratar ni bil preveč zaposlen, sicer je pa dobro čuval svoje svetišče. Unterreiter preveč rad naprej uhaja. Najboljši v halfliniji je bil Varšek, v katerem je imela obramba in napad veliko oporo. Ako bi bil Belak nekoliko boljši tekač, bi bil prav dober na krilu, nasprotno pa peša od tekme do tekme njegov vis-á-vis kolega. Notranji trio je ugajal, zlasti uspešen je bil Sandi s svojimi krasnimi bombami.

Hermes ni bil kos današnjemu nasprotniku, kar se je zlasti proti koncu drugega polčasa opazilo, ko ni mogel več vzdržati tempa. Igra tupatam tudi preostro in je sodnik popolnoma upravičeno izključil enega igralca za njegovo nesportsko ponašanje. Hermesu manjka kombinacijske igre in je bil taktično in tehnično slabši od belo-zelenih.

Vratar ni kriv golov. Bile so pač take bombe, da bi jih tudi »drugačen« vratar spustil. V obrambi sta imela Klančnik in Pepček vedno polne roke dela, ki sta ga v splošnem dobro opravila. Halfi so bili preveč defenzivni. Zelo dober je bil Čebohin. V napadu ni bilo prave povezanosti. Tudi streljati bi moral napad vselej, kadar je bil blizu vrat nasprotnika, kjer mu je vsled počasnosti navadno odvzela žogo nasprotna obramba. Zelo nevaren je bil pred golom Mokorel, najslabša točka v napadu pa je bilo levo krilo.

Igra je pa tako-le potekala: Prvi polčas so otvorili Ilirijani. V 6. minuti sledi korner proti Hermesu, ki rodi ponoven korner, iz katerega pošlje Pfeifer žogo direktno v gol. 1:0 za Ilirijo. Svetic Vili pa postavi v 15. minuti stanje 2:0 za belo-zelene. Kornerja proti Iliriji v 16. minuti Hermežani niso znali izrabiti. Isto se zgodi s kornerjem v 39. minuti. V 45. minuti zabije Mokorel častni gol za Šiškarje, ki ga pa sodnik radi offside pozicije ne bi smel priznati. Nato nastane velika gneča pred Ilirjanskim golom, ki je bila za belo-zelene zelo nevarna, a se kmalu razčisti. Ker je sodnikova ura drugače kazala, kot naša, smo prvi polčas neprostovoljno za 5 minut podaljšali. In baš v tem podaljšku je Pfeifer v 49. minuti še enkrat potresel mrežo Hermežanov in tako zaključil prvi polčas s 3:1 za belo-zelene.

Drugi polčas so otvorili Šiškarji. Ilirija prevzame vodstvo in prvih deset minut smo videli tekmo samo na en gol. Nato se tudi Hermežani znajdejo. V 15. minuti pošlje Sandi iz prostega strela krasno in neubranljivo bombo v gol. Stanje 4:1 za belo-zelene. Hermežani pridejo redkokdaj pred ilirjanski gol, kadar so pa prišli, so bili opasni. V 29. minuti sledi korner proti Hermesu, ki ne spremeni stanja. Isto se zgodi s kornerjem v 31. minuti proti Hermesu in v 35. minuti proti Iliriji. V 40. minuti pošlje zopet Sandi krasno bombo v mrežo nasprotnika in postavi 5:1. Sandi ne miruje, temveč obtiči njegova bomba v 52. minuti zopet v Hermesovi mreži in tekma se zaključi z 6:1 za Ilirijo. Nato izključi sodnik enega igralca od Hermesa, v zadnji minuti pa diktira še en korner proti Hermesu.

Tekmo je sodil g. Višnjič iz Zagreba slabo in si takih sodnikov ne želimo več v Ljubljano.

ILIRIJA (rez.) : HERMES (rez.) 5:1 (1:1).

V predtekmi je ilirjanska rezerva zasluženo premagala rezervo Šiškarjev.

Tekmo je sodil g. ing. Medic.

Sparta (Zemun) : Gradjanski (Niš) 3:2 (1:1)

Zemun, 22. okt. Sparta (Zemun : Gradjanski (Niš) 3:2 (1:1). Finalna tekma za vstop v nacionalno ligo je bila danes odigrana med zastopnikom Zemuna in Niša ter je končala z zmago Sparte. V nedeljo bo v Nišu še ena tekma, ki bo konnoveljavno določila, kateri klub vstopi v ligo.

Smrt pod avtom

Novo mesto, 22. oktobra.

Danes dopoldne se je zgodila v Novem mestu huda nesreča, katere žrtev je bil neki doslej še neznani moški srednjih let. Ko se je okoli 9 peljal šofer Dolmovič na svojem avtotaksiju s postajo Novo mesto proti mestu, je na križišču, kjer se cepi cesta na kolodvor, nenadoma zašel omenjeni moški pod avto. Šofer je vozilo hitro ustavil, vendar je bilo že prepozno. Ko je namreč ponesrečenca s pomočjo orožnikov spravil v avto in ga prepeljal v bolnišnico Usmiljenih bratov, so tam ugotovili, da je že mrtev. Šofer je nato mrtveca, katerega identiteto še niso mogli ugotoviti, odpeljal v mrtvašnico.

Carnera je pobil Paolina

Rim, 22. okt. AA. Carnera je pololkel Paolina po točkah.

Rim, 22. okt. Tik pred začetkom tekme Paolino : Carnera so Paolinovi manažerji stavili prognozo v prid Paolina. Prav tako poročajo iz Španije, da je bila vsa Španija prepričana o zmagi Paolina. Po splošnem mnenju v španskih sportnih krogih bi bil moral zmagati Paolino celo k. o. V tem smislu so se tudi vršile vse stave, nasprotno so bili v Rimu prepričani na zmago Carnera. Naval na igrišče je bil izreden. Poleg glavne tekme Carnera : Paolino, v kateri so sodili Nicod (Švica) kot arbiter in Casanovas (Španija) in Macia (Italija), so bile na dnevnem redu še druge tekme kakor Locatelli : Sybille za evropsko prvenstvo v lahki teži. Arbiter Chavanne (Francoz), nadalje Venturi : Palermo za prvenstvo v Italiji, Rogera proti Tamignini, Mays : Bianchi ter Utick proti Decarolis.

Nedelja v znamenju volitev

Ljubljana, 22. oktobra.

Kakor smo morali že nekaj zadnjih nedelj ugotoviti, da je v Ljubljani bilo prazno in pusto, tako moramo danes ugotoviti prav nasprotno: danes je bilo v Ljubljani živahno in razgibano, kakor že dolgo ne. Poznalo se je koj zjutraj na ulicah in cestah: ljudje so hodili v skupinah, živahno razgovarjajoč in ugibajoč. Volitve v Delavsko zbornico, ki so se danes vršile v mestu na raznih voliščih, so močno razgibale ljubljansko prebivalstvo. Pri teh volitvah so namreč udeleženi po večini vsi Ljubljančani. Skoraj v vsaki družini so imeli po enega ali več volivcev, če ne izmed rodbinskih članov, pa vsaj služkinjo ali postrežnico. Volili so dalje vsi trgovski nameščenci ter sploh vsi nastavljenci posameznih podjetij v Ljubljani. Ti ljudje sicer večinoma stanujejo zunaj v predmestjih ali v okoliških občinah, danes pa so morali priti v Ljubljano volit. Zato v Ljubljani po ulicah ni bilo danes prav nič manj živahno in manj prometa kakor vsak drug delavni dan. Z okolice so prišli v mesto tudi delavci, ki so zaposleni pri raznih ljubljanskih podjetnikih. Kolesarjev je bilo zlasti zjutraj po vseh cestah vse gosto.

Zborovanje železničarjev v Unionu

Popoldne ob 2 so se v veliki unionski dvorani zbrali delegati Podpornega društva železniških uslužbencev in upokojencev v Ljubljani. Zborovanje je vodil g. Škerjanec, ki je povedal, da je bil današnji izredni občni zbor sklican na zahtevo 1950 članov.

Zborovanje je potekalo zelo živahno, sem in tja celo močno burno. V glavnem gre pri društvu za povišanje posmrtninskih podpor, ki jih zahtevajo starejši člani, večinoma že upokojeni železničarji. Ta skupina tvori v društvu opozicijo, ki je današnji občni zbor tudi zahtevala. Odbor društva pa stoji na stališču, da posmrtninskih podpor članom ni mogoče povišati brez istočasnega povišanja članskih prispevkov, kar pa danes zaradi splošne krize sploh ni mogoče. Ta skupina, ki predstavlja jedro, t. j. oficijelni del društva, hoče premoženje društva nalagati v nepremičninah, kar zopet ni prav opoziciji. Pred kratkim je društvo kupilo tudi hotel Tratnik na Sv. Petra cesti v Ljubljani. To kupčijo je danes opozicija viharno kritizirala, odbor društva pa jo je seveda zagovarjal. Odbor navaja, da je bil hotel Tratnik sodno ocenjen na 2,200.000 Din, po Mestni hranilnici ljubljanski pa celo na 2,300.000 Din. Kupnina je bila izplačana v hranilnih knjižicah, ki po mnenju odbora predstavljajo samo 75% dejanske vrednosti. Kapital se bo torej dobro obrestoval, vsaj po 7—8%, medtem ko so naložbe v denarnih zavodih prinašale samo 4—5% obresti.

Stališče odbora je skušal v daljšem govoru braniti g. Deržič. Ves čas njegovega govora je opozicija, ki je bila ločena od delegatov po praznem prostoru sredi dvorane, burno protestirala in ugovarjala. Delegati pa so g. Deržiču večkrat viharno ploskali. Čisto jasno sta se v dvorani videla dva tabora, ki ju nihče ne bi mogel združiti za isto koristno misel. G. Deržič je v svojem govoru opoziciji grozil, da se bo pač morala pokoriti večini, »če ne zlepa, pa zgrda!« Skliceval se je pri tem na stari avstrijski društveni zakon, na katerega podlagi je bilo društvo ustanovljeno.

Za opozicijo se je potem oglasil k besedi g. Urbič, ki je ugotovil, da razpolaga društvo z večmilijonskim premoženjem. Smatra zato, da je čisto nepotrebno, da bi društvo še naprej zbiralo in kopičilo kapital. Čemu in za koga? Posmrtninske podpore bi se prav lahko zvišale od 4000 na 5000 dinarjev in bi se povišek kril iz tekočih dohodkov.

O prometu na Ajdovščini

Ljubljana, 22. oktobra.

Po vsestranskih posvetovanjih, ugibanjih in ugotovitvah so končno na Ajdovščini — kakor so zdaj krstili prostor med Figovcem, kavarno Evropo in Kmetsko posojilnic — vendarle uredili vse tako, da se bo promet v vse smeri vršil brez težav in nesreč. Kako se bo ta nova ureditev prometa na tem kočljivem križišču v resnici obnesla, bomo seveda šele videli. Zamisel s prometnim otokom je brez dvoma dobra. Tudi ni napačno, da bosta Tavčarjeva in Dalmatinova ulica služili le prometu vsaka v eno smer. Na ta način bo prometni stražnik lažje pregledal ves promet ter ga bo po potrebi usmerjal v določeni smeri.

Toda na dvoje stvari pa so gospodje, ki o takih stvareh odločajo, vendarle pozabili. Na prometnem otoku se bo zdaj, ko bo tramvajski promet izboljšan, razvila prava tramvajska postaja. Že zdaj je časih pred Figovcem stalo po 20 do 30 ljudi obenem in čakalo na tramvaj. Zlasti pozimi ali v deževnih dneh pa je bilo to čakanje močno nerodno. Najhujše je seveda ob nalivih. Ob takih prilikah so se ljudje že zdaj jezili, ko so morali čakati na tramvaj sredi ceste. Ta jeza je bila najbolj izrazita takrat, kadar je ob takih prilikah mimo pridrvel kak avtomobil ter obrizgal z blatom vsakogar, kdor se ni pravočasno umaknil. Res, cesta je zdaj tlakovana in možnost takih neprilik je močno zmanjšana. Toda tramvajska uprava bi vendarle storila prav, ko bi na Ajdovščini sredi prometnega otoka postavila primerno lopo, ki naj bi zaščitila potnike pred dežjem in snegom. Taka lopa bi bila koristna tudi tramvajski upravi, če bi jo zgradila tako, da bi obenem bila v njej tudi prodajalnica voznih listkov.

Druga stvar, na katero bi bilo treba pomisliti, je zadeva javnega stranišča. Leta in leta se že vleče zadeva javnega stranišča na Ajdovščini. Pravili so celo, da so vsi načrti že pripravljeni, da bo zgrajeno podzemsko stranišče prav na sredini trga. Mislimo, da potrebe takega stranišča, če ne na tem prostoru, vsaj v bližini, nihče ne zanika.

Znameniti raziskovalec pragozdnih pritlikavcev (Pigmejcev) **p. Pavel Šebesta** bo predaval zvečer ob 8 v unionski verandski dvorani o **najstarejših predstavnikih človeške rase.** Predavanje, ki je včeraj zvečer vzbudilo velikansko zanimanje, je za nocoj bolj znanstveno zamišljeno in velja v prvi vrsti razumnikom in tistim, ki se pečajo z etnologijo. Znameniti raziskovalec nam bo ob skioptičnih slikah predočil življenje Pigmejcev ob Kongu in na Malaki v Zadnji Indiji. — Vstopnina: Sedeži 6 Din, stojišča 3 Din. Vstopnice se dobe tudi v predprodaji v Misijonski pisarni v Ljubljani, Semeniška ulica 2, II. nadstr.

Predavanje s skioptičnimi slikami o važnosti oblačila in zgodovini mode, priredi v ponedeljek dne 23. t. m. ob 8 zvečer v dvorani Delavske zbornice (Miklošičeva cesta) Zavod za pospeševanje obrti pri Zbornici za TOI. Predavala bosta o prvi temi ga. Šarčeva, lastnica modnega ateljeja in oblastveno dovoljenega učilišča za damsko krojaštvo, o drugi temi pa g. A. Paulin, lastnik damske konfekcije. Predavanje bo brezplačno dostopno vsakomur.

Trboveljski pevci

so snoči priredili Ljubljani krasen in prisrčen užitek. Mali trboveljski slavčki, prof. Ciril Ličar, pianist, kakor ga Ljubljana že ni zlepa videla in društvo »Trboveljski zvon« so nastopili na snočnem koncertu v unionski dvorani. Dvorana je bila nabito polna ter so morali prireditelji celo uvesti dve vrsti zasilnih sedežev, da so vsaj za silo ustregli prečtevilnim poslušalcem. Uvodno besedo je toplo in lepo govoril pisatelj, trboveljski rojak g. L. Mrzel, za njim je deček iz zbora trboveljskih slavčkov deklamiral pesnitev zagorskega rojaka g. Mileta Klopčiča, nakar je nastopilo društvo »Trboveljski zvon«. Pianist prof. Ciril Ličar, ki je tudi sam trboveljski rojak, je odigral svoje točke v velik in resničen užitek vseh številnih poslušalcev. Vse številno občinstvo pa je bilo do solz ganjeno, ko je zbor trboveljskih slavčkov pod vodstvom svojega dirigenta g. Avgusta Šuligoja nastopil s svojim obširnim repertoarjem. Solze so se blestele v očeh skoraj slehernega, ko so trboveljski slavčki zapeli svojo novo himno, ki jo je zložil »Slovenčev« mladinski pesnik Mirko Kunčič in jo uglasbil Zorko Prelovec: »Očka moj je delavec«. Splošno navdušenje je spremljalo sleherno točko koncerta.

Davi so trboveljski slavčki peli pri sv. maši v frančiškanski cerkvi in zopet je bila velika množica občinstva deležna užitka poslušati njihove izšolane srebrne glasove.

Čez dan je bil v Ljubljani nabiralni dan za trboveljske otroke. Fantje in dekleta z rudarskimi znamenji so pobirali prostovoljne prispevke. Uspeh je bil, kakor čujemo, prav zadovoljiv. Ljubljana je dala Trbovljam to, kar jim je bila dolžna, Trbovlje pa Ljubljani to, kar je lepega in dobrega zmoglo.

Sportni drobiž

Zimski sport se pri nas lepo razvija. Letos bomo dobili več novih gorskih zavetišč in drugih sportnih naprav. Najsijajnejši bo vsekakor dom ali bolje rečeno hotel smučarskega kluba Ljubljana na Pokljuki, ki bo še letos otvorjen. — Ilirija bo pa pri svojem smučarskem domu napravila drsališče. Poleti se bo na tem prostoru igral tenis. Nasproti doma se pa gradi po načrtih ing. Bloudeka moderna skakalnica, ki bo dopuščala skoke do 75 m. Na tej skakalnici se bodo vršili mednarodni skoki leta 1935, ki jih priredi FISA. — Smučarski klub Dovje-Mojstrana pa gradi na Možaklji lepo smučarsko hišo. — Tudi v Prevaljah se gradi smučarska skakalnica, manjšo skakalnico gradijo tudi na Rakeku; vrli fantje iz Dravelj pa gradijo manjšo skakalnico v Podutiku, nedaleč od znane Vodnikove gostilne.

Smučarskih tekem bo tudi letos kljub krizi zelo mnogo. Najvažnejše so sledeče: 7. januarja 1934 klubski dan, 21. januarja podzvezne tekme, od 2.—4. februarja državno prvenstvo JZSZ. Istočasno bodo najbrže tudi balkanske zimske igre. Od 10. do 12. februarja se vrše slovanska prvenstva v Zakopanih na Poljskem. Od 22. do 26. februarja bo na Norveškem tekmovanje FISE. Dne 24. februarja bo zvezino tekmovanje v vztrajnostnem teku v Mariboru, 19. marca pa bodo zvezne tekme v smuku s Triglava.

Zagrebške vodilne osebnosti v sportu so na vprašanje belgrajskega »Vremena« glede profesijonalizma in liginega tekmovanja podale zelo značilne izjave. G. Perška, naš stari internacijonalec, je n. pr. rekel, da profesijonalizem že imamo, pri liginih tekmah pa imajo klubi izgubo, železnice pa delajo. G. Dubravčič, poznani sportnik in sotrudnik »Novosti«, je proti profesijonalizmu in za kupsistem v liginih tekmah. G. P. Kauders, sportni sotrudnik »Jutarnjega lista«, pa pravi, da je profesijonalizem utopija, državno prvenstvo pa je postalo smešno itd.

V Palestini gradijo olimpijsko vas za drugo Makkabiado, ki se vrši spomladi l. 1935. Vas se imenuje Kfar Hammakkabi (Makkabijeva vas), in leži v kraju Tel Awiw. Notri bo prostora za več st ožidovskih sportnikov ne samo za prenočevanje, tem več tudi za trening. Dela se tudi na tem, da bi sodelujoči sportniki lahko ostali v Palestini, če bodo želeli.

Niels Bukhova šola je nastopila te dni na Dunaju z velikim uspehom. Fantje kot dekleta so pokazali dunajskemu svetu, med katerimi je bilo mnogo sportnih strokovnjakov, prvovrstne stvari.

V Amsterdamu so otvorili sportno palačo, ki je stala ogromno denarja. Prostora ima za 18.000 gledalcev, namenjena pa je predvsem za tekme bokserjev in rokoborcev in kolesarske dirke. Ima tudi umetno drsališče.

Prejemki finskih amaterjev so precej lepi. Nurmi je za nastop v Viborgu prejel 55.000 finskih mark, Isohollo prejema za vsak start približno 2000 mark, Lehtinen od 500—1500, Michelson 1000 do 1500, Larva 600 do 700, Matti Järvinen, znani metalec kopja, prejema mesečno 3000 finskih mark. Tako namreč poročajo švedski listi. Lepa reč! Vse samo za denar!

Čedalje hujši pritisk v Julijski Krajini

Zopet aretacije na vseh koncih in krajih

Arnaldovo drevesce poškodovano

Zadnje dni septembra so našli v Rihemberku poškodovano spominsko drevesce Arnalda Mussolinija. Kdo je položil roko nanj? Tega tudi fašistične oblasti ne vedo; vendar so še tisti dan aretirali osem mož in fantov, ki jih doslej še ni bilo na svobodo.

Organi javne varnosti so torej budno na straži in ob vsakem takem in podobnem dogodku brezobzirno polovijo naše može in fante po vaseh kar na slepo srečo, četudi nimajo najmanjšega povoda za sum. Kljub vsemu temu slovenska kri, zlasti v mladih srcih, še ne miruje, čeprav imajo ljudje še toliko in toliko bridkih izkušenj. Nasprotno! Ta neznosni pritisk podžiga tu in tam mlado kri, a še bolj češče žene v obup, ki ga nekateri končajo z begom čez mejo, drugi z maščevanjem nad kakim Arnaldovim drevescem, tretji si pa drznejo kdaj zabrenkati žalostne strune v slovenski besedi, da ne pozabijo njenega milega zvoka.

Svilena zastava za bazovske junake

Bazoviških žrtev slovensko ljudstvo ne more pozabiti. Ne teror ne zapori ne morejo iztrgati ljudem iz srca narodne zavesti in zato tudi ne spomina onih, ki so padli pred tremi leti na kraški grudi pd svincem iz fašističnih pušk. To je dokazala tudi letošnja obletnica bazoviških strelov. Na predvečer 6. septembra sta jeknila v gozdu nad vasjo Cvetrož pri Rihemberku dva močna strela v pokojno noč. Orožniki so še tisto noč aretirali nekaj moških. Pač niso mogli dobiti med njimi pravih krivcev; zato so že nekaj dni vse izpustili. — V Dornbergu so se isto noč spomnili žalostne obletnice s črno zastavo, ki se je neopazno čez noč pojavila sredi vasi na brzojavnem drogu. Oblastva so jo dala drugi dan brž odstraniti. Orožniki so dobili v roke drago črno svilo na kovinastem drogu iz medi. Aretirali so več ljudi. Nekaj teh moških so kmalu spet izpustili, ostali pa še danes sedijo v zaporih.

Aretacije v Postojni

Pretekli četrtek so bili aretirani v Postojni Rajko Tavčar, zlatarski pomočnik, in njegov brat Karel Tavčar, stavec v Šeberjevi tiskarni, nadalje Mirko Bizjak, čevljar, knjigovez Lojze Cestnik, stavec Franc Likan ter pekovski pomočnik Gorjančič. Nadalje poročajo še o aretaciji trgovca Silvestra Zupana, Elvire Gorjančičeve, sestre omenjenega aretiranca, ter bančnega uradnika Hugona Simčiča. Vsi so obdolženi rovarjenja proti državi.

Tudi nagrobnica prepovedana

Za vse tiste tukajšnje rojake, ki včasih zaidejo na Primorsko in se vračajo z očitki,, da prečrno rišemo razmere na zasedenem ozemlju, češ, da se n. pr. še poje slovensko tam doli, navajamo še naslednji dogodek: V vasi Bizjaki pri Rihemberku je v začetku tega meseca umrl gospodar v ugledni Vidmarjevi družini. Cerkveni pevski zbor se je pripravil da ga spremi na zadnjo pot s primerno nagrobnico. Ko so pa prišli pevci h pogrebu, so dobili v roke prepoved, da ne smejo peti niti pred hišo žalosti niti na pokopališču.

★

Takšne so vesti iz življenja našega nesrečnega ljudstva pod Italijo. Takšne in podobne prihajajo od vsepovsod teden za tednom: prepovedi in aretacije, brezposelnost in obup Jugoslovanov pod tujim jarmom. Ustavimo se še za hip ob tem poročilu; Z vsakim fantom, z vsakim možem, ki mora takoj naravnost v zapor, če se je le drznil lahno izdati svojo pekočo bolečino, svojo nezadovoljnost pod okrutnim jarmom suženjstva, z vsakim takim dogodkom gre iz hiše, iz družin še zadnja mrvica miru in sreče, po vsakem takem primeru se začne, točneje, poveča gorje v slovenski hiši. In komu je mar v solzah prečutih noči naših mater, ki jim preganjajo sinove, in naših žena, ki morajo s povešeno glavo ponižane in razžaljene prosjačiti okrog odurnih tujih oblastnikov, da jim puste nesti od ust pritrgano hrano svojim možem v zapor?

Doklej še, o Bog, doklej?

Ker so zapeli slovensko pesem

Prvo oktobersko nedeljo je lepa zvezdnata noč privabila trem rihemberškim fantom iz grl »Hej Slovani«. Tisto noč so vsi trije še srečno prišli domov in tudi drugi dan jih ni nihče nadlegoval. Tekom tedna pa so bili vsi trije aretirani, in sicer drug za drugim po vrsti, vsako noč eden. Zdi se, da italijanske oblasti nimajo več poguma hoditi med naše ljudstvo podnevi.

Mariborske nedeljske vesti

Maribor, 22. oktobra.

V GLEDALIŠČU

je bila danes premijera iskreno zabavne pravljične igre »Pastirček Peter in kralj Briljantin«. Vse to dogajanje na planincah in v svetu čarovnice Hudamore je mladini bilo v veliko veselje in razvedrilo, zlasti pa tretje dejanje z mnoštvom copriških veščin. Vsi so se dobro postavili: režiser Hinko Tomašič, ki se je v izvedbi pokazal pravega mojstra in zdrav smisel za izbor v poštev prihajajočih mladinskih del. Potem nastopajoči igralci Dragutinovičeva kot Manča, Gorinškova (Hudamora), Savinova (Cipcop), Barbičeva (Lizika), Gorinšek (Gašper), Blaž (Peter), Tovornik (Mrvar) in mali Mohor kot kralj Briljantin. Gledališče se je s to prvo letošnjo mladinsko igro dostojno in uspešno uvedlo. Mladina bo rada posečala prisrčno mladinsko igro.

OGORČENI MESARJI

Pogostne so pritožbe lastnikov mesarskih stojnic na Glavnem trgu proti brezobzirnim avtomobilistom, ki jim ob deževnih dnevih obrizgavajo meso na stojnicah. Posebno razburjeni so bili včeraj nad nekim lastnikom tovornega avtomobila, ki jim je zmetal na meso cele kepe blata. Prijavili so ga zaradi tega stražniku, ki je brezobzirnega vozača ustavil ter ga prijavil.

KRATKOTRAJNA RIBIŠKA SREČA

Na splavu v Pristanu se je včeraj popoldne mudil ribič, ki je imel neverjetno srečo. Eno belico za drugo je vlačil na trnku iz Drave ter jih metal v mrežo. Cela množica se je ustavila na mostu ter gledala srečnega ribiča. Pa je bil med gledalci tudi stražnik, ki je šel ter v svoji službeni radovednosti pobaral ribiča za izkaznico. Izkazalo se je, da je nima. Stražnik mu je zaplenil zaradi tega ribiško orodje, ujete belice pa je izpustil nazaj v Dravo.

PREPREČEN KARAMBOL

Srečo sta imela včeraj popoldne dva avtomobila na vogalu Kopališke in Aleksandrove. S precejšnjo naglico sta drvela na nevarnem vogalu nasproti: zdelo se je že, da je neizbežen nevaren karambol, ko sta v zadnjem trenutku z vsemi močmi zavrla, da se je kar zaiskrilo pod zavorami. Avtomobila sta sicer trčila skupaj, vendar ne prehudo. Le na hladilnikih sta odnesla nekaj havarij.

PENDREK POMAGA

V Vetrinjski ulici je prišlo v minuli noči, ki je bila sploh burna glede raznih ponočnjakarskih podvigov, do hudega spopada med četvorico vinjenih možancev. Trije so pestili četrtega, nekega Franca V., ki je imel s seboj tudi ženo. Ta je pokleknila pred napadalce ter jih s povzdignjenima rokama prosila, naj prizanesejo možu. Kar pa niso opravile prošnje in klečanje, je napravil pendrek, ki ga je zavihtela krepka roka policista. Napadalce je stražnik aretiral ter po legitimiranju zopet izpustil.

NEMIRNA NOČ

je bila nocoj. Na Tržaški cesti je skupina možancev, kakih 20 po številu, junaško planila po dvojici delavcev ter ju hudo obdelala. Oba poškodovana, Knausa Franca in Laupreta Ivana, je reševalni oddelek prepeljal na rešilno postajo, kjer so ju obvezali. Napadalce so obveščeni policisti ustavili ter jih popisali. — Prebivalce Kamniške ulice so vzbudili iz sna štirje zaporedni streli, ki so odjeknili v noč. Streli so privabili tudi stražnike, ki so nočnega strelca našli ter mu orožje odvzeli. Izkazalo se je, da je bil vinjen ter ni imel orožnega lista. Strelca tapetniškega pomočnika Jožefa P. so spravili na varno — v keho.

SAMARITANSKI JUBILEJ

V pretekli noči je izvršil član tukajšnjega reševalnega oddelka Franc Cerče svojo 1000 reševalno vožnjo z avtomobilom.

— **Hudo zaprtje,** katar debelega črevesa, napenjanje, motenja v želodcu, odvajanje krvi, lenivost jeter, zlato žilo, bolečine v kolku, odstrani naravna »**Franz-Josef**« **grenčica** — zjutraj in zvečer majhen kozarec. Zdravniki strokovnjaki izpričujejo, da »**Franz-Josef**« voda učinkuje brez bolečin celo pri dražljivosti črevesa.

POROKA MED UMETNIKI.

Vanda Toscanini, hčerka znanega glasbenika se je poročila s pianistom Vladimirjem Horovicem ki je Rus. Druga Toscaninijeva hčerka se je poročila z nekim italijanskim aristokratom in živi v Budimpešti.

Cloveka, ki sta mogoče za več desetletij odločila usodo Daljnega vzhoda. Na levi japonski vojni minister, general Araki, na desni japonski finančni minister Korokiyo Takahaši v stari japonski noši. Pravkar sta se razgovarjala o vojaškem proračunu, ki vsebuje postavke za podporo vse japonske politike in japonske ofenzive proti Kitajski. Ta politika nosi geslo: Vzhodna Azija pod zastavo vzhajajočega solnca

Krizantema na grob dr. A. Požarju

V torek je umrl v Koprivi na Krasu eden brez dvoma najbolj učenih duhovnikov na Primorskem. Poleg teologije je naredil tudi rigoroze iz prava in na filozofski fakulteti iz zgodovine.

Nekaj dni pred smrtjo je še potožil, da v življenju ni našel intimnih prijateljev ne razumevanja; nato je resignirano zaspal za vselej.

Čisto gotovo je bil dr. Požar izredno močna, samorasla, originalna osebnost, Slovan z dušo in telesom. Prepričan je bil, da so edino v slovanstvu tiste sile, ki bodo mogle na podlagi evangelija preobraziti ves svet. Nekaj let pred smrtjo mi je pravil, da je zapad že dosegel svojo kulturo in da čaka edinole Slovane ona velika misija, ki jo je slovanstvu pripisoval Dostojevski. Slutil je, da bo val materializma pljusknil čez svet. Mnenja je bil, da bi se moglo uspešno upreti temu valu združeno krščanstvo, v katerem bi bila spojena vzhod in zapad, in katero bi vzhod — slovanstvo — prepojilo z novimi, mladimi silami. Bil je apostol cirilmetodijske ideje v najširšem smislu. Prvo stopnjo združitve vzhoda in zapada je videl v slovanskem bogoslužju, tradicionalne relikvije, ki jo ima slovanstvo od velikih bratov. Pri tem bi posebno nam Slovencem pripadla velika naloga.

Kakor pa je bila njegova osebnost močna, samonikla, neugnana in slovanska v najboljšem pomenu te besede, je bila najtragičnejša poteza njegovega mešanje realnosti z iluzijami. Ta črta njegovega značaja je izvirala iz prepolnosti njegove osebnosti, iz prevelike odločnosti, samozavesti ter aktivnosti: V svojem moškem entuziazmu in trdno prepričan, da se bodo njegovi ideali uresničili, ni vedel, da se morajo za vsako idejo tla dolgo časa pripravljati, in da je treba zanje mnogo žrtev. To je bila največja tragika tega neustrašenega borca, velikega Slovana. Odtod tista velika resignacija, ki jo je izrazil nekaj dni pred smrtjo: nobene prisrčnosti, razumevanja. Borec se je v zrelih moških letih umiril, prebolel tisto veliko bolečino, ki gloda vsako mlado, idealno, hrepeneče srce, ko vidi, kako daleč je do uresničenja njegovega ideala, vdal se je objektivnosti, vedoč, da je le v trdem, neopaženem, vztrajnem delu skrivnost uspeha. »V mlajših letih sem mislil, da grom ubija, sedaj pa vidim, da strela,« mi je dejal nekoč proti koncu življenja.

Umirjen je postal vztrajen kopač v Gospodovem vinogradu in bil Kraševcem nesebičen duhovnik, učenik, moder svetovalec, tolažitelj. — In ko se je utrudil, je mirno zaspal, da ni nihče vedel, kdaj. Pripravljal se je, da bo v nedeljo še maševal, toda ni učakal nedelje, temveč mirno zaspal, svest si, da je trdo delal, in zaslužil miren sen, svest si, da bo učakal ono nedeljo in daroval mašo, za katero se je pripravljal in delal vse življenje, ono veliko mašo.

vc.

Odpeljal jo je z avtomobilom

Odpeljal jo je z avtomobilom. Pri Kodričih pri Rihemberku na Vipavskem so doživeli 29. septembra pravo velemestno senzacijo — rop dekleta. To se je zgodilo v družini proslulega Ferdinanda Kodriča, ki je znan po vsem Vipavskem kot zaupnik fašističnih oblasti. Ljudstvo ga opravičeno sumi hudih grehov. Ta mož je še do nedavna smel neovirano kuhati žganje brez vsakih stroškov, dasi je žganjekuha na drobno že dolga leta sploh zabranjena. Toda on si je znal najti med samimi finančnimi organi intimnih prijateljev, ki so ga vprav ščitili, ko je izvrševal svojo zelo donosno obrt. Eden teh informiranih zaščitnikov se je bliže seznanil z domačo hčerjo Olgo. Domačim je bilo to ljubavno razmerje kar dobrodošlo. Toda pred nedavnim je izredna naklonjenost finančne kontrole baje prenehala, zakaj Kodričevi ne smejo več na tak nedovoljen način kuhati žganja. Od tedaj so si začeli prizadevati, da odbijejo laškega snubca. Ta je bil pred nekaj meseci sicer premeščen na Južno Tirolsko, toda simpatije med njim in dekletom je nadaljevala pogosta korespondenca. **29. sept. pa je nenadoma pripeljal pred Kodričevo hišo tuj osebni avto z dvema gospodoma. Očividno se je vršilo vse po tajnem dogovoru. Dekle je namreč v trenutku, ko se je avto ustavil, steklo iz hiše s skromno prtljago v roki. Domačim, ki so brez vsakršne zle slutnje pogledali iz hiše zaradi avtomobila, je smehljaje zamahnila v pozdrav in skočila v avto.** Preden se je družina zavedla od prvega osupnjenja, je ta že odpeljal z vso naglico — bogve kam. Le toliko se je pozneje dognalo, da je v tistem času čakal pred vasjo neki finančni stražnik. — Ta žalostna senzacija je zbudila po vsej rihenberški fari in dalje naokoli neštetо komentarjev; vendar ljudje ne kažejo posebnega sočutja do Kodričevih, ki so si vsa povojna leta z neštetimi podlimi ovadbami nakopali pravo sovraštvo soseske. Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.

8 deklet aretiranih radi slov. nabožne pesmi

O dogodku v Šmarju pri Kopru smo dobili nekaj novih podrobnosti. Dne 1. oktobra (rožnovenska nedelja) je bilo v Šmarju cerkveno proščenje s procesijo. Slovensko petje v cerkvi je sedanji župni upravitelj Širca (danes Shirza) svoječasno prepovedal in dovoljeval samo lasko in latinsko petje. Pri procesiji so pa dekleta kar same od sebe začele peti slovenske svete pesmi. Upravitelj se je razsrdil, češ da ravnajo proti njegovim odredbam in je v znamenje svoje nejevolje in oblasti zaprl cerkev, tako da popoldanskega blagoslova ni bilo. Civilno oblastvo se je s tem župnikovim nastopom ojunačilo in dalo zapreti 7 deklet in 1 ženo. Zaprte so bile do drugega jutra v orožniški postaji, potem so jih izpustili na svobodo; seveda so jih mnogo izpraševali, kdo da jih je nagovarjal, naj slovensko pojo.

Da je g. Širca svoječasno prepovedal slovensko petje, je bilo deloma krivo nesporazumljenje, nepoznanje razmer in ljudske duše. Ko je nastopil svoje mesto, so prišli k njemu pevci mešanega zbora in izjavili, da ne bodo več peli slovensko, ker so vedno izpostavljeni grožnjam in tudi dejanskim napadom, saj je bil nekoč en pevec celo ustreljen (Kosičev primer). Pa tudi k ti izjavi so bili po vsi priliki siljeni od domačih tiranov. Res, da niso možato nastopili, pa duhovnik domačin bi bil lahko razumel, da iščejo zaslombe in brambe; g. Širca, vzgojen v tujem duhu, ni razumel, ampak si umil roke in ukinil slovensko petje. Izjava pevcev pa ni bila resnično mišljenje ljudstva, ki bridko obžaluje nemodro ravnanje dušnega pastirja. Ta pa se je dal s svojim avtoritativnim stališčem izmanevrirati v nasprotju z izročeno mu čredo.

V hrvaški župniji italijanski jezik

Župnijo Pregaro pri Buzetu, ki je čisto hrvaška, upravlja ekskurendo iz Zrenja duhovnik Parentin. Le-ta govori in moli vse samo po lasko in latinsko, tako da je kar na lepem odpravil hrvaščino. Hotel je ljudem celo hrvaško petje prepovedati, pa zaenkrat tega še ni dosegel.

Ob vse je prišel

Veselih novic iz Vipavske doline že dolgo nismo čuli. Vesele tudi današnje ne bodo. V tej neznosni revščini je pač precej bridek udarec kakršen je zadel družino **Mrevlje pri Furlanih** v rihemberški občini. V začetku septembra so jim nekega večera, medtem ko je družina v kuhinji molila rožni venec, ukradli iz zgornje sobe tisoč osemsto lir in vso zlatnino, kar so je imeli pri hiši. To vsoto je gospodar prejel komaj nekaj dni poprej za vino od lanske letine ter za kravo, ki jo je prodal. Lahko si mislimo, kako hudo je zadela ta tatvina ubogo hišo, ki ji je bil to edini dohodek za vse leto.

Premoženje za 5 lir

Pred dnevi je dobil nek invalid iz Knežaka, star okrog 50 let in popolnoma nesposoben za delo, poziv od davčne izterjevalnice. Kot samec je podvržen samskemu davku, za katerega so menda tudi z zaostalimi vsotami terjali skupaj Lir 1.100. Vložil je sicer priziv in kljub temu, da je dokazal, da ne zmore niti za dnevno prehrano in da se preživlja pri dobrih družinah, so mu zarubili, kar je imel. Na dražbi je kupil vse njegovo imetje domačin g. Urbančič za celih 5 Lir in mu kupljeno daroval oz. vrnil.

Slovenske pesmi ne prenese

Miha Mrkulin, vaški načelnik v Trnovem pri Il. Bistrici, je s svojo mlačnostjo prišel tako daleč, da ne more več poslušati slovenske pesmi. Na vesti pa ima tudi že veliko drugih grehov. Ne dolgo tega so na vasi in slučajno prav za njegovo hišo zapeli trnovski fantje nekaj slovenskih. Med prepevanjem pa odpre Mrkulin okno nad njimi in zlije fantom na glave nekaj tekočega. Po Mrkulinovi izjavi je nato eden izmed fantov razbil šipo na oknu Mrkulinove hiše (če je ni on sam). Naslednjega dne so seveda vso stvar imeli karabinjerji na zapisniku.

Mrkulin je železniški upokojenec, doma nekje iz Račic. Že pred leti pa se je stalno naselil v Trnovem. V gornjem koncu vasi, nazvanem Gaberje, ima svojo hišo; Tu niso potrebni ne karabinjerji ne drugi organi javne varnosti, kajti Mrkulin prenese vsako stvar takorekoč še gorko na zapisnik v karabinersko postajo.

Praznik sadja

Znano je že, da je fašizem raznim fašističnim ceremonijam in paradam posvetil največjo pozornost; raznovrstnim »campagnam«, »battagliam«, »festam« in sličnemu. Med dolgo vrsto takih državnih praznikov spada tudi — menda na novo upeljan — praznik sadja. Fašist. federacija — oddelek za hotelski in turistični promet v Opatiji je pozvala s posebno okrožnico vse hotele in restavracije v letoviščih ob Kvarneru, da si za ta praznik nabavijo posebno dosti raznovrstnega sadja. Dalje zahteva ta okrožnica, da dajo restavraterji svojim gostom na razpolago sadja, kolikor ga ti žele. Radovedni smo, kako so sprejeli liburnski restavraterji ta simpatični poziv, kajti kljub »zoni franchi« propada letoviščarski promet dan za dnem. In ravno s to »zono francho« je Italija zelo dosti žrtvovala, pa vse zaman.

Mlada žrtev krivične meje

Krivična meja med Jugoslavijo in Italijo je zahtevala novo žrtev. V sredo se je 19 letni France Bajt iz Zelš pri Cerknici, jugoslovanski državljan, vračal iz Postojne. Pri »Ravberkomandi« so ga za hrbtom opazili miličnik. Eden ga je pozval, naj se ustavi. Bajt se je prestrašil in pričel bežati. Miličnik je streljal za njim in ga zadel v hrbet. Bajt je bil na mestu mrtev. V petek so nesrečno žrtev pokopali v Postojni. Pogreba so se lahko udeležili starši in sorodniki, ki so prejeli za to potrebne »prelaznice«. Policija se je zbala, da ne bi pogreb zadobil demonstrativnega značaja in ga je zaradi tega strogo nadzirala. Miličnik se baje zagovarja s trditvijo, da ni hotel streljati na Bajta, temveč da je samo nameril puško proti njemu in da se je ta sama sprožila. Bolj je verjetno, da je miličnik streljal iz strahopetnosti.

Izredno slaba vinska letina

Z Goriškega nam poročajo, da je letošnja vinska letina zelo pičla. V Brdih so pridelali splošno okoli polovico lanskega pridelka; na Vipavskem je letina prav tako slaba, v krajih, ki jih je obiskala toča, pa niso pridelali niti tretjine lanskega pridelka. Toča je napravila mnogo škode v srednji Vipavski dolini, ves pridelek pa je uničila v Svetem pri Komnu. Cena vinu je nekoliko poskočila. Briško se prodaja po ceni od 90 do 100 lir za hektoliter, vipavsko okoli 70, staro vino namreč.

☆

Na Preserjah je proti koncu meseca zadela smrtna nesreča nekega vaščana, ko je nakladal drva na voz.

Niti ene slovenske šole ni več

»Il Popolo di Trieste«, glasilo fašistične stranke na Tržaškem, proslavlja desetletnico dneva, odkar je fašistični minister Gentile izdal šolsko reformo, s katero je odpravil slovenščino tudi iz osnovne šole. List našteva, da je pred vojno šolsko vprašanje v Trstu postajalo čedalje bolj kočljivo, ker se je število tujih šol neprimerno pomnožilo. Tržaška občina je vzdrževala 6 italijanskih srednjih šol, 20 italijanskih osnovnih šol in 10 slovenskih osnovnih šol v predmestju; avstrijska vlada je vzdrževala tri italijanske srednje šole, nadalje tri ali štiri nemške srednje šole, 4 nemške osnovne šole in dve slovanski osnovni šoli. Poleg tega je bilo mnogo zasebnih šol, slovanskih, nemških, grških itd. Kakor danes, tako je bilo tudi takrat okoli 28.000 do 30.000 šoloobveznih otrok. »**Toda že dejstvo,**« piše list, »**da je moglo toliko tujih šol uspevati v Trstu, ki se je izdajal za italijanskega, je bil nevaren simptom.** Zaman je mesto vpilo o svojem italijanstvu, ko so pa tujci lahko s številkami pokazali, da ena četrtina prebivalstva (gotovo mnogo več!) pošilja svoje otroke na italijanske šole.« Z zadovoljstvom list ugotavlja, da danes te nevarnosti ni več. V vsej Julijski Krajini ni niti ene slovanske šole. Vsi otroci se učijo, govorijo in molijo samo v italijanskem jeziku. Zasluga fašizma je, da je zginila iz Julijske Krajine zadnja slovanska šola.

Na fašistični razstavi v Rimu

Reklama za fašizem in vojno

Ko smo bili letos romarji v Rimu, sem se eno popoldne odtegnil skupini in si ogledal fašistično razstavo. Iz gole radovednosti sem vstopil in nisem niti slutil, kakšnega pomena je ta razstava predvsem za nas Jugoslovane. Saj tu je pokazan ves italijanski imperializem, vsa ekspanzivnost in militarizem fašizma. In vse to je usmerjeno proti naši zemlji, predvsem proti Dalmaciji. Pa naj preidem k opisu te zanimive razstave!

Pred izbruhom vojne

Nameščena je na »Via Nazionale« v moderni palači v pompu, katerega smo sicer navajeni od fašizma, ki pa kljub temu vpliva na obiskovalca še iz severnejših krajev, kaj šele na južnaškega Italijana. Na širokem stopnišču straži skupina fašistov in mimo njih prideš v notranjost palače. Vsa razstava je razdeljena na devetnajst prostorov v pritličju in na šest v prvem nadstropju. V prvi dvorani je prikazan izbruh svetovne vojne. **Sarajevski atentat** — Gavrilo Princip — konflikt med Srbijo in Avstrijo. Kot vzroki temu dogodku so naznačeni berlinski kongres, aneksija Bosne in Hercegovine, balkanske vojne in avstrijsko-srbski konflikti. Tu imamo **avstrijski ultimatum Srbiji,** odgovor Srbije, mobilizacija obeh držav in vojna med državama. Pripomnim naj, da Italijani tu sočuvstvujejo s tragično usodo Habsburžanov.

„Vojna je poezija"

Pokazan je nato ves strašen ritem, v katerem so se vrstili nadaljnji dogodki do svetovne vojne. Po stenah visijo izrezki iz časopisov, slike vodilnih državnikov in vse to je pokazano v tonu, ki človeka požene v to klanje in ga samega napravi divjega. Z vso simpatičnostjo so pokazane borbe določenih skupin ljudi v posameznih državah za vojno, tako da se duce, ki ga vidimo na koncu dvorane, kako z vsemi sredstvi agitira za vojsko, gledavcu, ki je nekako hipnotiziran, takoj priljubi. Socialisti, ki so ga izključili iz svojih vrst, ga sicer vprašujejo odkod je prejel denar, da je lahko začel izdajati »Il Popolo d'Italia«, pa on se ne zmeni za to in z vso svojo veliko govorniško sposobnostjo agitira za vojno: »La guerra è la poesia e la religione della gioventu« (Vojna je poezija in vera mladine)! Tako govori množicam in slavi junaštvo italijanskega naroda. Priprosto ljudstvo mu rado verjame. Leto nato stopi Italija v vojno.

V naslednji dvorani se slavi italijanska zmaga. Omenjeni so sicer Kobarid, Piava in Soča, a vse je obdano z neko svetostjo tako, da se ne upaš preveč izpraševati, kako se je vse to zgodilo. Po vojni je v Italiji velik kaos. Fašisti z arditi in futuristi si z nasiljem skušajo pridobiti moč, kar se jim končno po slavni »Marcia su Roma« tudi posreči. Vse to je prikazano z naravnost božanskim češčenjem duceja. Medtem pa so se vršili poboji in nasilstva fašistov. V Mussolinijevem »Popolo d'Italia« se vrstijo članki za člankom, ki z vsem poznavanjem italijanske duše agitirajo za fašistično stranko. Najbrž danes italijanska žurnalistika ne zaostaja nič za takratnim pisanjem fašističnih listov. Ko so neodgovorni ljudje poškodovali leve v Trogiru, so bile po vsej Italiji demonstracije. In ti ljudje, ki so posebno v južni Italiji nevedni in primitivni, pa po navadi tudi dobri, ti ljudje so se takrat strašno razjezili na ljudi, katerih do sedaj sploh poznali niso, radi poškodovanja levov, o katerih tudi še niso vedeli, za kaj so in kje so! Nahujskani so bili po fašističnem časopisju.

Ko pa govoriš tem ljudem o 600.000 Slovanih pod Italijo, katerim so vzeli čisto vse pravice, malomarno skomizgnejo z rameni, češ, da je to čisto naravno, da pripadajo ti kraji Italiji in če so drugorodci enkrat pod Italijo, morajo postati Italijani. To je vendar samo po sebi razumljivo. Da, vse to jim je čisto naravno. Trogirskih levov niti nočejo primerjati z oskrunjenimi nagrobnimi spomeniki po primorskih pokopališčih, odkoder so z dleti izbili slovenska in hrvatska imena. V reklami so Lahi veliki in dobro znajo delati propagando za svoje imperialistične namene.

Nevedno ljudstvo mu slepo sledi

In takrat, ko so se tudi v Italiji poznale posledice vojne, ko je bilo vse obubožano, vse moralno deprimirano, takrat je italijanskemu ljudstvu prijala mogočno zveneča Mussolinijeva beseda. Takrat je ubogo ljudstvo verjelo duceju in je v blaznem upanju šlo za njim. On pa je zmožen ves ta narod tirati še enkrat v obupen boj! »Meglio vivere un giorno da leone come cento anni da pecora« (Bolje je živeti en dan kot lev kakor sto let kot ovca) ima zapisano na dvolirskih novcih. S takšnimi gesli pridobiva mase. Na tej razstavi se proslavlja le sila, surova moč posameznika in domovinska ljubezen se izrablja kot gonilna sila, ki nič ne stane. Vidimo članke v »Popolo d'Italia« o krvavih pokoljih v Milanu, v Lodi itd. — na našem Primorskem pa se je že takrat prakticiral ricinus in pa palica.

Požig Balkana slavijo

Dirnilo me je, da se požig hotela »Balkan« v Trstu proslavlja, da se javno brez sramu vsemu svetu kaže tu porušenje tiskarne »Edinost« Brez prikrivanja govorijo tu o italijanski Dalmaciji, katere simbol, da je beneški lev. »Nel nome del Padre, del Figlio e del Spirito Santo non vogliamo essere Croati« (V imenu Očeta, Sina in Svetega Duha nočemo biti Hrvati), da so govorili naši Dalmatinci! Boj za Reko, kjer se proslavlja ekstravagantni d'Anunzno, vse govori tu, da je Dalmacija italijanska, in jo hočejo Lahi zopet pridobiti tudi z orožjem. Ljudi tam z juga, ki morda niso vedeli, da Slovani eksistirajo, napolnjujejo s sovraštvom do njih in jim govorijo o veliki Italiji, da bi obrnili njihovo pozornost stran od gospodarske stiske. Človek obstane, ko vidi, da hočejo ti ljudje tudi za Italijo napraviti iz Rapalla »dan žalosti««. Svoj narod slepijo, češ da je bil na mirovni konferenci ogoljufan in da so njegove žrtve v svetovni vojni zaslužile več zemlje.

Tako je vse prepojeno z nacionalizmom, da Italijani ne vidijo več absurdnosti svojih zahtev, so sami prepričani o pravilnosti svojih trditev. — V dvorani poleg Dalmacije in Reke je kip Mussolinija in na vsaki strani besede: Credere — obedire — combattere in pa Ordine — autorita — disciplina. V naslednji dvorani je tzv. sacrario — posvečena je mučenikom fašizma. Na velikanskem podstavku visi rdeča zastava kot kri in ima napis: Per la Patria immortale (za nesmrtno domovino), mučeniki pa odgovarjajo »presente« (pripravljeni). O tistih, ki so padli kot žrtve fašizma seveda ni sledu.

V prvem nadstropju so razstavljena dela, domača in tuja, o Mussoliniju in o faszimu. V nadaljnih prostorih je porast fašizma v Italiji in njegov vpliv na socijalno življenje in pa fašizem v inozemstvu. Temu posebno posvečajo veliko pozornost. Z omalovaževanjem so označeni emigranti, čeprav pride gotovo dan njihovega povratka v ponižano domovino.

Razstavo sem zapuščal z vtisom, da je vsa prireditev samo velika reklama za fašizem in za vojno. Razumnega obiskovalca razstava gotovo ne pridobi za fašizem, pač pa radi svoje puhlosti prej odbije.

A. K.

„Sramotni izprehod"

V Landsbergu a. d. Warte je moral iti židovski zdravnik dr. A. na sramotni izprehod v družbi svoje znanke in svoje matere po mestu. Na prsa so mu hitlerjevci pripeli napis, ki je meščanom naznanjal, da se je doktor A. seznanil s krščanskim dekletom kljub izrecni prepovedi. Za njim je šla četa hitlerjevcev, ki so ponavljali v zboru ta refren: »To je polnokrvni Žid dr. A., ki ima razmerje z blondinko kristjanko, ki je iz nemškega rodu.«

Potrpežljivost

V neki firmi je opazil šef, da v nekem oddelku posli stalno nazadujejo. Pri preiskavi položaja je ugotovil, da so odgovori na pisma premalo točni in se odpravljajo prepozno. Ko so vprašali uradnika, ki je imel opravljati ta posel, se je odrezal kaj brihtno:

Če je ljudem važno, kar pišejo, bodo pa še enkrat pisali!

Tudi v Londonu se civilno prebivalstvo vadi v ravnanju s plinskimi maskami. Zanimive poskuse so napravili na primer v nekem modnem salonu, kakor nam kaže naša podoba.

Nekateri listi poročajo, da namerava **sveti oče** proglasiti blaženo Bernardko Soubirous, **kateri se** je prikazala Mati božja v Lurdu, za svetnico. Na sliki vidimo priprosto francosko dekle, ki je bilo deležno te neizmerne časti.

Slavna letalka znorela

Znana angleška prekooceanska letalka Amy Mollison je duševno zbolela in odpeljali so jo v umobolnico. Amy Mollison je stara komaj 25 let. Leta 1930. je zaslovelo njeno ime po vsem svetu radi njenega poleta London-Sydney. V 20 dneh je preletela progo 16.000 km. Ko je dovršila vseučiliščne nauke, se je pri 20. letu posvetila letanju. Leta 1932. se je Amy Johnson poročila s pilotom Mollisonom, ki uživa glas drznega letalca. Še v tem letu je v družbi s svojim možem preletela Ocean od vzhoda proti zapadu. Ko se je vrnila iz Amerike, so jo slavili kot najbolj popularno ženo po vsej Angliji. Slavni znanstveni in drugi družabni klubi, ki niso dotlej sprejeli nikake žene v svoj krog, so jo imenovali za svojo članico. V istem letu se ji je celo posrečilo pobiti rekord svojega lastnega moža s poletom London—Captown. Pri zadnjih poletih sta imela zakonca Mollison smolo in se tudi močno pobila.

Niti z giljotino ne zdaljšaš ženskega krila

Mussolinijev list »Il Popolo d'Italia« je še tik preden je izbruhnila mednarodna napetost radi izstopa Nemčije iz Zveze narodov in predno so se skalili odnošaji med Nemčijo in Italijo radi rezerviranega ravnanja B. Mussolinija, priobčil nadvse zanimiv članek o novi Nemčiji. V tem članku daje članka, ki je prav gotovo Mussolini sam, nasvete mladi Nemčiji. Hitlerju svetuje, naj pozove svoje »unterführer«, naj vendar toliko ne gobezdajo in naj raje molčijo, sicer bodo Nemčijo v zunanjem svetu samo kompromitirali. Poleg tega pravi, da bi se utegnilo kopičenje novih naredb in ukazov končati s popolnim kaosom.

»Nekega dne bo padlo nekaterim podšefom v pruski deželi v glavo, da prepovejo ženam kajenje, kakor tudi uporabljanje raznih dišav in preparatov za lepotičenje. Toda žene delajo to že od časa faraonov. V tem pogledu bi se ti podšefi varali. Pred modo propade vsaka sila. Ako moda prinese kratka krila, jih ne morete podaljšati niti z giljotino. Še več. S takšnimi prepovedmi se šefi samo osmešijo. In tega se mora revolucija varovati kakor živega ognja. Madame Theot je povzročila Robespieru več zla, kakor vse napake konventa skupno. Prepoved kajenja in lepotičenja je imela pač takšne posledice, kakor jih je bilo mogoče napovedati: Poveljnik napadalnega oddelka, major Röhm, je moral zdaj izjaviti, da je že nastopil čas, da se napravi konec »temu sistemu buržuazijskih bogomolcev in apostolov dobre morale«. Dodal je še, da ni naloga napadalnih oddelkov, da nadzirajo obleko, negovanje lica in moralno vedenje drugih in na ta način napravijo iz sebe »dolgo roko« bizarne estetske morale. Gospod major Röhm je še izjavil, da je vse to filistrsko in ta označba je zdaj postala splošna pri Prusih. Major Röhm je torej moral izdati povsem nasprotno odredbo.«

Navedli smo članek iz »Popola d'Italia« tudi zato, da bi pokazali, kakšno mnenje imata fašizem in hitlerizem o morali. Marsikaterega katoličana so zavedle splošne fraze hitlerjevcev o potrebi poglobitve krščanske ideje v nemškem narodu. Resnična morala fašizma in hitlerizma se šele pokaže v konkretnih primerih.

Gimnastika samo kot priprava za sport

Gimnastika se je v povojnih letih silno hitro razvila; nastala je dolga vrsta sistemov, katerih pota in nameni se odražajo v obsežni literaturi. Skoraj vsak sistem nosi pečat enostranosti. Tako so nastali zdravstveni sistemi, katerih smoter je le nega telesa, dalje ritmični sistemi, ki predstavljajo neko nižjo šolo plesne umetnosti, 5-minutni sistemi in razni pripravljalni sistemi. Kljub temu, da so nekateri »apostoli« gimnastike zapeljali svoj voz daleč od resničnih dejstev in možnosti, so vendar mladi sportni znanosti veliko koristili. Dr. Rudolf Bode je bil med prvimi, ki je sprejel Klagesove psihološke ugotovitve o vlogi zavestnosti in podzavestnosti, dalje ugotovitve zakonov izraznosti, ritmike in metrike. Oplojen po idejah L. Klagesa, je postal dr. Bode novodobni Rousseau, ki je izumetničeni in neprirodni telesni vzgoji povojne dobe zaklical: »Nazaj k naravi!« Kakor je Rudolf Laban — sicer kot plesni filozof — doprinesel k sportni tehniki s postavitvijo zakonov protigibanja in zaporednosti, tako je obdaril tudi dr. Bode sportne in telovadne kroge s temeljito kritiko in z nekaterimi novimi zakoni kretanja.

Zasluge raznih gimnastičnih sistemov so sicer na dlani, vendar je gotovo, da se bodo mogli ti razviti samo v dve smeri. Ritmična gimnastika se mi zdi še vedno v povojih in v krizi, zdi se mi to le umetnostno prizadevanje osebnosti, ki imajo v sebi več pedagoškega kakor umetniškega daru. Z drugo besedo: Prevladovale bodo umetniške nature in na mesto ritmične gimnastike bo postavil čas plesno umetnost in plesni zbor. Negre seveda za poskusne plese, temveč za ritmični sistem. To bi veljalo za »onostranske« sisteme.

In kako bo s »tostranskimi«, ki opravičujejo svoj obstoj z obljubami zdravja, telesne lepote in moči? V vse to nimam zaupanja in mirno lahko trdim, da ima človek od teka na dva ali tri kilometre, ali od hoje na Šmarno goro mnogo več koristi kakor od gimnastične ure tega ali onega sistema. Ako suneš s pestmi deset krat od prs do predročenja, tedaj si brez dvoma storil nekaj koristnega; vendar imaš več koristi, če se samo enkrat potegneš na drogu do brade ali če poberes kamenček in ga vržeš preko Save.

Res je, da postane človeško telo po gimnastiki močnejše, lepše oblikovano in tudi notranji organi se do neke meje okrepijo. Toda če imaš močne mišice in lepo telo, tedaj še ni rečeno, da si tudi zmožen del! Kakor negujemo sadno drevje le za to, da rodi dober sad, tako je tudi smisel telesne vzgoje — ne v lepi postavi — temveč v delazmožnosti. Le te ne moremo doseči posredno, temveč neposredno: če hočeš biti vztrajen v hoji, tedaj moraš mnogo hoditi; če hočeš biti siguren v borbi, tedaj se moraš mnogo boriti; če hočeš prenašati napore, tedaj moraš biti utrjen; če hočeš premagovati nevarnosti, tedaj moraš imeti preizkušene moči in sposobnosti. Samo z gimnastiko tega ne boš dosegel.

Da ohranimo delazmožnost in povoljno obliko lastnega telesa je potrebno, da se vadimo v telesnih vajah dan za dnem, leto za letom. Ali se ti ne zdi duhamorno, da bi se skozi desetletja polagal v svoji sobi na hrbet in dvigal nogi, da bi suval z rokami v prostor krog sebe in delal globoke poklone praznim stenam? Se ti ne zdi pametnejše, da bi skrbel za svojo delazmožnost na drug način? Na pr. tako, da bi poleti plaval, pozimi smučal, da bi hodil na hribe, ali da bi igral odbojko, tenis, nogomet? Človek je vendar družabno bitje, ki je potreben razvedrila in veselja! Poleg tega dosežemo s sportom in s telovadbo svoj cilj hitreje in v popolnejši meri.

Kako je torej z gimnastiko? Razvidno je, da je ne moremo postaviti na mesto sporta, da ne more služiti kot nadomestilo za telesno vzgojo, temveč le kot priprava za posamezne sportne vaje. Kot takšna je gimnastika v enakem razmerju do sporta kakor slovnica do jezika. Samo s temeljitim znanjem slovnice se še nikdo ni povzpel do jezikovnega mojstra, — samo z gimnastiko še nikdo ni prišel do telesne popolnosti. Kot pripomoček pa je gimnastika odlično sredstvo. Odraslemu človeku, čigar sklepi so trdi, čigar mišice so okorne, bo dobro služila kot priprava za sport, tekmovalec pa bo našel v posebnih vajah dragoceno dopolnilo za svojo sposobnost. Naj navedem samo primer: Če hočeš dobro smučati, tedaj moraš voziti v čepenju; to je nemogoče, ako se nisi vadil čepenja, zakaj nogi sta prešibki, da bi mogel vsaj tri minute voziti ob popolnoma skrčenih kolenih. Ako pa si se prej vadil v počepih, in sicer toliko časa, da si jih brez večjega napora lahko izvedel 300, tedaj boš v smučanju neprimerno hitreje napredoval.

Gimnastika je torej važna kot priprava za sport in kot dopolnilo treningu, ne predstavlja pa niti dovršenega, niti zadostnega sistema telesne vzgoje.

—aga.

Vojni minister general Fabrycy pripenja zlat zaslužni križec poljskima letalcema Hyneku (na levi) in poročniku Burzynskemu (v sredi) v znak priznanja za zmago pri tekmi Gordon-Benett v Ameriki. Poljska letalca sta namreč zmagala pri letošnji tekmi.

Rdeči častnik mora biti sportnik

Najvišji vojni svet sovjetske Rusije zahteva od častnikov rdeče armade, da se zanimajo za sport in da se udejstvujejo pri sportnih tekmah. Od 12. do 17. oktobra je bila v Moskvi »Spartakijada« poveljstva rdeče armade. Tekem so se udeležili častniki in poleg njih tudi njihove žene, ki se bavijo s sportom. Na programu je bila lahka atletika, sport na vodi, streljanje iz revolverjev, basketball, volleyball ter tenis. Za glavnega sodnika je bil komisar vojske g. Kamenjev.

Kdor ne pozdravi „po nemško", zleti skozi vrata

Glavni ravnatelj književnega podjetja Ullstein, ki je bilo nekdaj v demokratskih rokah, ki so ga morali izročiti Židje hitlerjevcem, je izdal ukaz, da morajo vsi nameščenci odslej pozdravljati samo z nemškim pozdravom. Svojih pisem ne smejo več zaključiti z znanim izrazom »z odličnim spoštovanjem«, temveč z »z nemškim pozdravom«. Načelnik hitlerjevske celice v tem podjetju je izjavil, da kdor pozdravi s starim pozdravom »Dober dan« zasluži, da ga z obvezano glavo vržejo na cesto.

Preveč ali premalo plače

Ko je bil nekoč imenovan za upravitelja podružnice nek mlad trgovec, je šlo za njegovo plačo. »Pa je dejal. Raje imam, da mi plačate nekaj manj, kot drugim v enaki poziciji pri firmi. Zakaj?

Raje bi videl, da veste vi, da dobivam premalo kot pa da bi mislili, da dobivam za moje delo in storitev preveč.

V Angliji že pripravljajo božična darila za angleške mornarje, ki služijo daleč od svoje domovine. Če hočejo njihove zaročenke in njihove žene, da prispejo darila pravočasno na mesta, morajo v najkrajšem času poslati. Gospodična pripravlja pudinge za mornarje.

Naročajte „Ponedelj. Slovenca!"

Koruzo za krmo oddaja najceneje veletrgovina žita in moke A. VOLK, LJUBLJANA Resljeva cesta 24.

Najnovejši modeli dvokoles, otroških in igračnih vozičkov, prevoznih tricikljev, motorjev in šivalnih strojev. Velika izbera. — Najnižje cene — Ceniki franko.

Tribuna' F.B.L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana Karlovska cesta št. 4. 191

Špecerijsko in kolonijalno blago, umetna gnojila, cement itd. itd. dobavlja Gospodarska zveza v Ljubljani

Izdaja konsorcij »Ponedeljskega Slovenca«. Zastopnik Miha Krek. Urejuje Ciril Kočevar. Tiska Jugoslovanska tiskarna. Zastopnik: K. Čeč.